Warhafftige/doch er-
schreckliche beschreibung / der grewli-
chen Wassernot/ so geschehen ist zu An-
torff in dem Niderland/den 1.
Nouembris/welcher
ist Allerheiligen
tag/etc.

Anno 1570.

ANONYMUS

WARHAFFTIGE DOCH ERSCHRECKLICHE BESCHREIBUNG DER GREWLICHEN WASSERNOT SO GESCHEHEN IST ZU ANTORFF IN DEM NIDERLAND DEN 1. NOVEMBRIS WELCHER IST ALLERHEILIGEN TAG ETC.

WAARACHTIGE DOCH SCHRIKWEKKENDE BESCHRIJVING VAN DE GRUWELIJKE WATERSNOOD, DIE HEEFT PLAATSGEVONDEN TE ANTWERPEN IN NEDERLAND, OP DE 1e NOVEMBER, ZIJNDE ALLERHEILIGENDAG, ETC.

1 5 7 0

vertaling:

Ruud Muschter
∴

Groningen

muschter@home.nl
www.archive.org

18 september 2015

INHOUD

Bron 4
Inleiding van de vertaler 5
De tekst 6

BRON

1570, stad onbekend

http://diglib.hab.de/wdb.php?dir=drucke/218-11-quod-5&imgtyp=2&size=

Herzog-August-Bibliothek, Wolfenbüttel

INLEIDING VAN DE VERTALER

Dit zeer korte verslag uit onbekende bron, schetst de watersnood die in 1570 grote delen van Nederland en Vlaanderen heeft getroffen. De Watersnood van 1953 was daarbij vergeleken slechts een gebeurtenis van geringe invloed, ook wanneer we kijken naar het aantal slachtoffers en de grootte van het ondergelopen gebied. In 1570 kwamen veel mensen en dieren om het leven.

Hoe groot de invloed van zo'n gebeurtenis kan zijn, blijkt uit de watersnoodramp van 16 januari 1219. Mede door die ramp ontstonden de Zuiderzee en de Waddenzee.

De auteur is van mening, zoals het in die tijd vaak ging, dat de watersnood een straf van God was, gezien de vele menselijke misstanden in die tijd.

\- - -

De citaten waren in het oorspronkelijke document niet gemarkeerd.

Ruud Muschter

DE TEKST

Toen men na de geboorte van Jezus Christus, onze zaligmaker en heiland, het 1570e jaar geteld had, heeft op de eerste dag van november, die Allerheiligendag is, aldaar te Antwerpen de zee door de beschikking Gods zich door een gruwelijke noorden- en westenwind bewogen, en wel op zo'n wijze, dat hij met geweld in het gehele land ontwortelt en gebroken heeft, en er sinds mensenheugenis niet een dergelijke watersnood is geweest.

Voornamelijk te Antwerpen in de Nieuwstad[1] genaamd, bij de Oesterling-oever, heeft het water zijn doorbraak gemaakt en in een groot gedeelte der stad muren weggesleurd. En zou zulk een doorbraak niet geschied zijn, dan zou de halve stad Antwerpen in het water hebben gestaan en vergaan zijn. En ook zonder dat, zijn in de stad zeer veel goederen in gewelven en kelders der kooplieden ondergelopen en bedorven.

In de genoemde watersnood is in de Nieuwstad ook een huis met al het volk daarin verbrand, want een jong meisje had een brandende lamp op een bank gelegd. Daarna was het water binnengedrongen, op zo'n wijze dat de bank en tafel zijn wegdreven, en het de genoemde lamp tot aan de uitsparing[2] (waarop stro gelegen is) heeft opgeheven. Daar is het stro aangegaan en heeft het gehele huis met al het volk daarin verbrand.

Ook is het water te Antwerpen van de rivier De Schelde over wat de werf genoemd wordt, waar de kramen staan, dermate gestegen, dat het verscheidene grote schepen met mastbomen, daarheen verplaatst heeft. Ook zijn er aan de werf diverse

---

[1] Een wijk, later opgegaan in Eilandje.

[2] "düllen". Vermoedelijk het gedeelte waarop men de bijna opgebrande kaarsen plaatste, om ze geheel op te gebruiken. Ook wel 'Lichtknecht' genoemd.

schepen gezonken en geheel en al te gronde gegaan. Men zal ze pas gaan zoeken wanneer de zee gaat dalen en het eb wordt.

De schade die in Antwerpen door het water aan de muren, goederen en anderszins geschied is, wordt geschat op 50.000 guldens.

Men draagt er ook goede kennis van, dat zo'n 18 stadjes en dorpen, waarin zo'n 5000 personen en 1400 stuks vee, rondom Antwerpen onder water zijn gelopen en vergaan zijn.

Men vermeldt ook, dat in Vlaanderen, Zee- en Friesland 60 of 70 gehuchten er niet meer bovenop zullen komen.[3] Ook wordt voornamelijk de stad Dord genoemd, dat twee man hoog in het water heeft gestaan.

Ook vermeldt men, dat een dergelijke watersnood na het lage tij een grote hongersnood en sterfte zal veroorzaken, want het water werpt zeer veel onreinheid uit, waaruit groot ongemak en kwade stank ontstaan en voortkomen.

Welke gruwelijke watersnood en verderf niet anders kan worden onderkend dan als een straf van God, en omwille van onze zonden een zondvloed geheten mag worden.

En hoewel God de Heer de vrome Noach na de gruwelijke zondvloed belooft heeft, dat er geen zondvloed meer zou komen die de wereld met water zou verderven - zoals het staat in Genesis, 9[4] -, staat het er helaas in deze zware en recente tijd in de wereld zo slecht en zo erg voor, als ten tijde van de zondvloed. Men beschouwe alle laster en slechtheid die thans bij ons christenen in zwang komen. Diefstal, moord, echtbreuk, hoererij, en het gruwelijke misbruiken van Gods naam,

[3] "nicht erklecken werden". Vergelijk 'verkwikken'.
[4] Bijbel, Genesis, 9:11.

waarover niet verteld kan worden. De heilige ziekte en wonden van Christus, waarmee Hij ons van dood en duivel verlost heeft, alsook Zijn heilig sacrament dat Hij ons vóór zijn dood tot een spijs van onze arme ziel heeft ingesteld, worden thans als een spreekwoord bij ons misbruikt, vervloekt, en tot onnodige dingen betiteld.

Desgleichen auch ſonſt allerley leichtfertigkeit
mit worten / eſſen vnd trincken / gleich oder
noch erger denn zu der zeit da Gott die Welt
mit der Sündflus verderbet.
Dieweil nun aber Gott der HErr wie vor
gemelt verheiſſen hat / die Welt mit Waſſer
nicht mehr zuuerderben / ſo ſeind vnd bleiben
ſeine Wort war vnd gerecht / wie Dauid im

Zo is er verder nog allerlei lichtvaardigheid met woorden, eten en drinken, net zoals, of nog erger dan in de tijd dat God de wereld met de zondvloed verdierf.

Terwijl nu echter God de Heer, zoals hiervoor vermeld is, beloofd heeft dat Hij de wereld niet meer zal verderven met water, zo zijn en blijven Zijn woorden waar en juist, zoals David in de 119e Psalm getuigt. Doch zo zijn dergelijke wateroverstromingen en nood ware, echte tekenen voor de jongste dag, die volgens iedere voorspelling en alle tekenen zoals wij dagelijks zien, niet meer ver weg is. Want zoals de Heer zegt bij Lukas, 17, en ook bij Mattheüs, 24, dat voor het einde der wereld het volk in alle uitgelatenheid en moedwil zal leven, zal er ook oorlog en oorlogsgeschreeuw zijn, samen met ziekten, hongersnood en pestilentie. Ook zullen er vele valse leraren opstaan in Zijn naam, met tekenen en wonderwerken.

Zo zullen ook zon en maan hun schijnsel verliezen, et cetera, samen met nog meer andere tekenen waarvan de Schrift vol staat, en die merendeels alle vervuld zijn.

Laten wij derhalve onze hoofden en harten verheffen, en ons gereedmaken opdat de grote dag des Heren ons niet overvalt. Laat ons beginnen met een boetvaardig leven, en olie in onze lampen (namelijk het zuivere woord van God in onze harten) doen, opdat het ons niet verga zoals de dwaze maagden in Mattheüs, 25[5], die te laat bij de bruidegom aankwamen. Laten wij onze harten niet bezwaren met vreten en zuipen, en te veel zorgen voor de tijdelijke voeding waardoor men in menigerlei zonden vervalt. Laat ons zijn als de heilige Hiëronymus, die aldus spreekt: “Ik eet, drink, slaap of waak, en dan komt het mij voor alsof ik de gruwelijke stem van de trompet hoor, die mij oproept tot voor de rechtvaardige, strenge rechter, aan wie de gehele wereld rekenschap moet afleggen.” Ook zegt Ecclesiasticus[6]: “Wie het laatste gericht in zijn hart goed overdenkt, die zou zijn leven zo inrichten, dat hij nooit meer een zonde zou begaan.” Laat ons deze woorden betrachten en naleven, opdat wij voor God mogen slagen, en bij Hem de eeuwige vreugde en
zaligheid verkrijgen. Daartoe
helpe ons God de Vader,
Zoon en Heilige
Geest. Amen.

---

[5] Bijbel, Mattheüs, 25:1-12.

[6] Ofwel Bijbel, Apocriefen, Jezus Sirach. Ik heb genoemde verwijzing, los van de verwoording, aldaar niet kunnen traceren.